

Souřadící spojky

Rozlišujeme souřadící spojky

1. s přímým pořádkem slov: **und, aber, oder, jedoch, sondern, denn** - tj. po spojce následuje 1) podmět (zájmeno, podst. jméno), 2) sloveso v určitém tvaru, 3) ostatní větné členy:

und - a

Ich sehe fern **und** lese dabei. - *Dívám se na televizi a čtu si u toho.*

Peter kocht Spaghetti **und** ich schneide Wurst. - *Petr vaří špageti a já krájím salám.*

Sie geht ins Kino **und** ich bleibe zu Hause. - *Ona jde do kina a já zůstanu doma.*

Je-li podmět v obou větách stejný, není nutné ho po spojce "**und**" opakovat. Spojka "**und**" stojí bez čárky:

Ich las einen Roman **und** trank meinen Kaffee. - *Četl jsem román a pil svou kávu. (**Ich** las meinen Roma **und** **ich** trank...)*

aber - ale

Ich wollte ihm helfen, **aber** ich hatte keine Zeit. - *Chtěl jsem mu pomoci, ale neměl jsem čas.*

oder - nebo

Ich spiele Fußball mit meinen Freunden **oder** gehe in den Wald.

Je-li podmět pro obě věty stejný jako u spojky "**und**", není nutné ho po spojce "**oder**" opakovat. Spojka "**oder**" stojí bez čárky:

jedoch - avšak

Wir gingen nicht ins Theater, **jedoch** ins Kino. - *Nešli jsme do divadla, avšak do kina.*

Sie geht raus, **jedoch** du bleibst zu Hause. - *Ona jde ven, avšak ty zůstaneš doma.*

sondern - nýbrž / ale

Er war nicht krank, **sondern** erschöpft. - *Nebyl nemocný, nýbrž vyčerpaný.*

Wir wollten nicht in den Zoo gehen, **sondern** in die Höhle. - *Nechtěli jsme jít do Zoo, nýbrž do jeskyně.*

Spojka " **sondern** " je blízká spojce " **aber** ", avšak na rozdíl od " **aber** " musí být předcházející věta v záporu. Spojka " **sondern** " jednoznačně popírá tvrzení předcházející věty:

Er war nicht krank, **sondern** erschöpft = Er war nicht krank, **aber** erschöpft.

Er hatte Zeit, **aber** er kam nicht. - *Měl čas, ale nepřišel.* **Nelze**: Er hatte Zeit, **sondern** er kam nicht.

denn - neboť

Er war müde, **denn** er arbeitete den ganzen Tag. - *Byl unavený, neboť celý den pracoval.*

Sie verkaufte das Videogerät, **denn** sie brauchte Geld. - *Prodala video, neboť potřebovala peníze.*

2. s nepřímým pořádkem slov: **deshalb**, **trotzdem**, **darum** - tj. po spojce následuje 1) sloveso v určitém tvaru, 2) podmět (zájmeno, podst. jméno), 3) ostatní větné členy:

deshalb - proto

Draußen gibt es ein schlechtes Wetter, **deshalb** bleibe ich lieber zu Hause. - *Venku je špatné počasí, proto zůstanu raději doma.*

trotzdem - přesto

Sie hatte den ganzen Nachmittag nichts zu tun, **trotzdem** kam sie nicht. - *Neměla celé odpoledne co na práci, přesto nepřišla.*

darum - proto

Er hat sie die ganze Zeit hintergangen, **darum** hat sie ihn verlassen. - *Celou dobu ji podváděl, proto ho opustila.*

Podřadící spojky

Podřadící spojky uvozují vždy větu vedlejší a postavení větných členů po spojce je následující: 1. **podmět** (zájmeno, podst. jméno), 2. **ostatní větné členy**, 3. **sloveso v určitém tvaru** - stojí vždy na konci věty vedlejší.

Er sagte mir, **dass er nächste Woche in Urlaub geht**. - Řekl mi, že jede příští týden na dovolenou.

Začíná-li souvětí vedlejší větou, následuje v hlavní větě nepřímý pořádek slov: 1. **sloveso v určitém tvaru**, 2. **podmět**, 3. **ostatní větné členy**

Obwohl er Fieber hatte, **ging er zur Arbeit**. - Ačkoli měl horečku, šel do práce.

1. Spojky uvozující důvodové věty: **weil / da / zumal**:

weil - protože

Er kommt heute nicht, **weil** er keine Zeit hat. - Dnes nepřijde, protože nemá čas.
Sie liegt im Bett, **weil** sie sich nicht wohl fühlt. - Leží v posteli, protože se necítí dobře.

da - protože - Spojka " da " se zpravidla používá tehdy, začíná-li souvětí vedlejší větou:

Da ich morgen einen Termin in Prag habe, bin ich den ganzen Tag außer Haus. - Protože mám zítra schůzku v Praze, budu celý den mimo firmu.

Da mir abends schlecht ist, trinke ich Kräutertee. - Protože mi bývá večer špatně, piji bylinkový čaj.

zumal - zvláště proto, že - Na rozdíl od " weil " zesiluje spojka " zumal " odůvodnění hlavní věty:

Der Lehrer lobte den Schüler, **zumal** sich seine Noten verbesserten. - Učitel chválil žáka zvláště proto, že se jeho známky zlepšily.

2. Spojka **dass** uvozující předmětné věty:

dass - že

Sie haben mich informiert, **dass** die Ware nicht kommt. - Informovali mě, že zboží nedorazí.
Dass er seine Teilnahme abgesagt hat, wusste ich nicht. - Že svou účast odřekl, jsem nevěděl.

Je-li podmět v obou větách stejný, lze větu s " **dass** " zkrátit pomocí " infinitivu s **zu** ":

Er versprach mir, **dass er** heute kommt. -> Er versprach mir, heute **zu** kommen. - Slíbil mi, že dnes přijde.

dass - aby

Ich will, dass du kommst. - *Chci, abys přišel.*

Sie wünscht sich, dass du auf sie wartest. - *Přeje si, abys na ní počkal.*

Rozdíl mezi "dass - aby" a "damit - aby" spočívá v tom, že v předmětných větách se na vedlejší větu ptáme otázkou "Co?" - Chci co? Aby přišel -> *Ich will, dass er kommt.* V účelových větách se ptáme na vedlejší větu otázkou "Proč? Za jakým účelem?" - Proč mě navštívil? Aby mi vrátil knihu. -> *Er besuchte mich, damit er mir das Buch zurückgibt.*

3. Spojky uvozující přípustkové věty: obwohl / obgleich / obschon:

obwohl - ačkoli

Obwohl er sich auf die Prüfung vorbereitet hat, hat er sie nicht bestanden. - *Ačkoli se na zkoušku připravil, neobstál ji.*

Spojky "obgleich" a "obschon" mají stejný význam, ale vyskytují se méně často.

4. Spojky uvozující vedlejší věty důsledkové: so dass / so..., dass / als dass:

so dass - takže

Draußen entfesselte sich ein Gewitter, so dass ich zu Hause blieb. - *Venku se rozpoutala bouřka, takže jsem zůstal doma.*

so..., dass - tak..., že

Sein Bart wächst so schnell, dass er sich zweimal am Tag rasieren muss. - *Jeho vousy rostou tak rychle, že se musí holiť dvakrát denně.*

als dass - než aby

Draußen regnet es stark, als dass wir irgendwohin gehen könnten. - *Venku hustě prší, než bychom mohli někam jít.*

Po spojce **als dass** stojí sloveso vždy ve tvaru konjunktivu préterita, popř. opis würde + infinitiv, je-li hlavní věta v přítomném čase.

Die Diskussion war zu interessant, als dass jemand weggegangen wäre. - *Diskuse byla příliš zajímavá, než aby byl někdo odešel.*

Je-li v hlavní větě minulý čas, stojí po spojce "als dass" sloveso ve tvaru konjunktivu plusquamperfekta.

Je-li podmět v obou větách stejný, lze větu s "als dass" zkrátit pomocí "um + infinitiv s zu":

Ich bin zu alt, als dass ich sie heiraten könnte. -> Ich bin zu alt, um sie heiraten zu können. - *Jsem příliš starý, než abych si ji vzal.*

5. Spojky uvozující srovnávací věty: als ob / wie / als:

als ob - jakoby

Er tut, als ob er keine Zeit hätte. - *Dělá, jako by neměl čas.*

Stojí-li hlavní věta v přítomném čase, použijeme po spojce " als ob " sloveso ve tvaru konjunktivu préterita, popř. opisu " würde + infinitiv".

Er tat, als ob er keine Zeit gehabt hätte. - *Dělal, jako by byl neměl čas.*

Je-li v hlavní větě minulý čas, stojí po spojce " als ob " sloveso ve tvaru konjunktivu plusquamperfekta.

Spojky " wie wenn " a " als wenn " mají stejný význam jako spojka " als ob " , ale vyskytují se zřídka.

wie - jak

Er ist so reich, wie ich mir gedacht habe. - *Je tak bohatý, jak jsem si myslel.*

als - jakoby

Při zkrácení spojky " als ob " na " als " stojí ve větě vedlejší po spojce na 1. místě sloveso v určitém tvaru, na 2. místě podmět, na 3. místě ostatní větné členy:

Er tut, als hätte er keine Zeit für uns. - *Dělá, jakoby na nás neměl čas.*

Er tat, als hätte er keine Zeit für uns gehabt. - *Dělal, jakoby na nás neměl čas.*

6. Spojky uvozující způsobové věty: indem / außer dass / soviel / soweit / insofern / insoweit / je nachdem / solange / nur dass

indem - tím, že

Sie gewöhnte ihm das Rauchen ab, indem sie ihm Zigaretten versteckte. - *Odnaučila ho kouření tím, že mu schovávala cigarety.*

außer dass - mimoto, že

Er hat sich von dem Unfall erholt, außer dass er ein bisschen hinkte. - *Zotavil se z té nehody mimoto, že trochu kulhal.*

Sie ist nicht mehr so ausgelastet, außer dass sie ab und zu länger im Büro bleiben muss. - *Už není tak vytížená mimoto, že musí občas zůstat déle v kanceláři.*

soviel - pokud

Soviel ich gut gehört habe, ist er krank. - *Pokud jsem dobře slyšel, je nemocný.*

soweit - pokud

Es geht um ein Meisterwerk, **soweit** ich das Buch beurteilen kann. - *Jde o mistrovské dílo, pokud můžu knihu posoudit já.*

insofern - pokud / co se týče

Der Abend war interessant, **insofern** es um die Musik geht. - *Večer byl zajímavý, pokud jde o hudbu.*

insoweit - pokud / co se týče

Die Werbung war wirksam, **insoweit** wir über den Kleinhandel sprechen. - *Reklama byla účinná, pokud budeme hovořit o maloobchodu.*

je nachdem - podle toho

Je nachdem ob das Wetter schön ist oder nicht, gehen wir spazieren. - *Podle toho, zda bude počasí pěkné nebo špatné, půjdeme na procházku.*

nur dass - jenže

Sie verfügt über ein umfangreiches Fachwissen, **nur dass** sie noch keine praktische Erfahrung gemacht hat. - *Disponuje rozsáhlými odbornými znalostmi, jenže ještě nenasbírala žádnou praktickou zkušenost.*

7. Spojky uvozující časové věty: **wenn / als / sobald / kaum dass / nachdem / bevor / ehe / seit(dem) / während / sooft / bis**

wenn x als - když

Wenn ich Zeit habe, spiele ich mit meinem Vater Schach. - *Když mám čas, hraji se svým otcem šachy.*

Wenn er ins Kino ging, nahm er **immer** seine Freundin mit. - *Když šel do kina, vzal s sebou vždy svou přítelkyni.*

Spojku "**wenn**" použijeme tehdy, stojí-li souvětí v přítomném čase nebo je-li z něho patrné, že děj se v minulosti opakoval. To nám často napoví příslovce "**immer, oft**".

Als er ins Kino ging, begegnete er seinem alten Freund. - *Když šel do kina, potkal svého starého přítele.*

Als sie zurückkam, waren schon alle weg. - *Když se vrátila, byli už všichni pryč.*

Spojku "**als**" použijeme tehdy, jde-li o jednorázový minulý děj - děj, který se neopakoval.

sobald - jakmile

Sobald ich fertig bin, gebe ich dir Bescheid. - *Jakmile budu hotová, dám ti vědět.*

Sobald ich das Fahrrad **repariert hatte**, rief ich sie an. - *Jakmile jsem kolo opravil, zavolał jsem ji.*

U spojky " **sobald** " by se měla dodržovat **časová souslednost**, tj. že věta vedlejší vyjadřuje minulý děj, který předchází minulému ději věty hlavní. Potom stojí minulý čas věty vedlejší ve tvaru **plusquamperfekta** a minulý čas věty hlavní ve tvaru **préterita**:

Sobald ich nach Hause **gekommen war**, legte ich mich ins Bett. - *Jakmile jsem přišel domů, lehl jsem si do postele.*

kaum dass - sotvaže

Kaum dass wir **rausgegangen waren**, begann es zu regnen. - *Sotvaže jsem vyšli ven, začalo pršet.*

Kaum dass ich mich **angepasst hatte**, kamen neue Veränderungen. - *Sotvaže jsem se přizpůsobil, přišly nové změny.*

Rovněž u spojky " **kaum dass** " by se měla dodržovat **časová souslednost**, tj. že věta vedlejší vyjadřuje minulý děj, který předchází minulému ději věty hlavní. Potom stojí minulý čas věty vedlejší ve tvaru **plusquamperfekta** a minulý čas věty hlavní ve tvaru **préterita**

" **dass** " je možné vynechat. Pak bude věta vypadat následovně:

Kaum waren wir gekommen, begann es zu regnen. - *Sotva jsem přišli, začalo pršet.*

nachdem - poté co

Nachdem ich mich **ausgeruht hatte**, ging ich an die Arbeit wieder. - *Poté co jsem si odpočinul, dal jsem se zase do práce.*

Nachdem ich das Buch **gelesen habe**, werde ich dir den Inhalt erzählen. - *Poté co knížku dočtu, budu ti vyprávět obsah.*

Nachdem ich das Buch **gelesen habe**, erzähle ich dir den Inhalt. - *Poté co knížku dočtu, budu ti vyprávět obsah.*

U spojky " **nachdem** " se dodržuje **časová souslednost** striktně, tj. bude-li věta vedlejší stát ve tvaru **plusquamperfekta**, stojí věta hlavní ve tvaru **préterita**. Stojí-li věta vedlejší ve tvaru **perfekta**, bude stát hlavní věta buď ve tvaru budoucího času (**werden + infinitiv**) nebo v přítomném čase:

Nachdem ich die Aufgabe gemacht hatte,	spielte ich mit meiner Schwester.
<i>Poté co jsem udělal domácí úkol, hrál jsem si se svou sestrou.</i>	
Nachdem ich die Aufgabe gemacht habe,	werde ich mit meiner Schwester spielen.
<i>Poté co udělám domácí úkol, budu si hrát se svou sestrou.</i>	
Nachdem ich die Aufgabe gemacht habe,	spiele ich mit meiner Schwester.
<i>Poté co udělám domácí úkol, budu si hrát se svou sestrou.</i>	

bevor - dříve než

Bevor er reagieren konnte, war ein Unglück passiert. - *Dříve než mohl reagovat, stalo se neštěstí.*

U spojky " **bevor** " je tomu přesně naopak: Děj věty hlavní předchází ději věty vedlejší. - *Neštěstí se stalo dříve, než mohl reagovat.*

ehe - dříve než

Ehe ich aufwachte, war der Zug längst gefahren. - *Než jsem se probudil, vlak odjel.*

Spojku " **ehe** " lze použít v podobných situacích jako " **bevor** ".

seit(dem) - od té doby, co

Seitdem er die Stelle wechselte, geht es ihm viel besser. - *Od té doby, co změnil místo, daří se mu lépe.*

Seit sie geheiratet hat, ist sie glücklich. - *Od té doby, co se vdala, je šťastná.*

während - zatímco

Während ich mir einen Film ansah, las sie ein Buch. - *Zatímco jsem se díval na film, ona si četla knihu.*

sooft - kdykoli

Er grüßt mich freundlich, **sooft** er mich trifft. - *Přátelsky mě pozdraví, kdykoli mě potká.*

Sooft sie mir ihre Geschichten erzählte, hat sie mich erheitert. - *Kdykoli mi vyprávěla své historky, rozveselila mě.*

bis - dokud ne

Ich warte auf dich, **bis** du zurückkommst. - *Počkám na tebe, dokud se nevrátíš.*

Bis der Regen aufhört, bleibst du hier. - *Dokud déšť nepřestane, zůstaneš zde.*

solange - dokud

Ich bleibe hier, **solange** er nicht kommt. - *Zůstanu zde, dokud nepřijde.*

Er gönnte sich keine Ruhe, **solange** er an dem Buch schrieb. - *Nedopřál si klidu, dokud pracoval na knize.*

Solange es Kriege gibt, ist die Existenz der Menschen bedroht. - *Dokud budou války je existence lidí ohrožena.*

8. Spojka **damit** uvozující účelové věty

damit - aby

Er fährt an die Ostsee, **damit** er sich dort erholt. - *Jezdí k Baltskému moří, aby se tam zotavil.*

Sie muss sich beeilen, **damit** sie den Zug schafft. - *Musí si pospíšet, aby ten vlak stihla.*

Ich habe mich nach vorne gesetzt, **damit** ich besser sehen kann / konnte. - *Sedl jsem si dopředu, abych lépe viděl.*

Je-li věta hlavní v přítomném čase, stojí sloveso po spojce " **damit** " zpravidla v přítomném čase. Stojí-li hlavní věta v minulém čase, může stát sloveso po spojce " **damit** " v přítomném čase, minulém čase, zřídka ve tvaru konjunktivu préterita.

Je-li podmět v obou větách stejný, lze větu s " **damit** " zkrátit pomocí " **um + zu** ":

Ich flog nach China, **damit** **ich** die östliche Kultur kennenlernte. - *Letěl jsem do Číny, abych poznal východní kulturu.*

Ich flog nach China, **um** die östliche Kultur kennen**zu**lernen. - *Letěl jsem do Číny, abych poznal východní kulturu.*

9. Spojky **ohne dass** a **(an)statt dass**

ohne dass - **aniž** by

Er ging in den Regen, **ohne dass** er einen Regenschirm mitnahm / mitgenommen hätte. - *Šel do deště, aniž by si sebou vzal deštník.*

Sie litt unter schweren Schmerzen, **ohne dass** sie klagte / geklagt hätte. - *Trpěla silnými bolestmi, aniž by naříkala.*

(an)statt dass - místo aby

Er ging ins Theater, **anstatt dass** er seinen Freund besuchte. - *Šel do divadla, místo aby navštívil svého přítele.*

Sie hielt sich zurück, **statt dass** sie sich mit den anderen unterhalten hätte. - *Byla zdrženlivá, místo aby se bavila s ostatními.*

Je-li v obou větách stejný podmět, lze po spojkách " **ohne dass** " a " **statt dass** " použít vazbu **ohne + infinitiv s zu** nebo **statt + infinitiv s zu**:

Sie verhandelten lange, **ohne dass** sie zu einer Einigung kamen. - *Dlouho jednali, aniž by dosáhli nějaké shody.*

Sie verhandelten lange, **ohne** zu einer Einigung **zu kommen**. - *Dlouho jednali, aniž by dosáhli nějaké shody.*

Sie lief mit Fieber herum, **statt dass** sie im Bett gelegen hätte. - *Běhala s horečkou, místo aby ležela v posteli.*

Sie lief mit Fieber herum, **statt** im Bett **zu liegen**. - *Běhala s horečkou, místo aby ležela v posteli.*

10. Spojka **ob**

ob - zda

Ich frage ihn, **ob** er heute Zeit hat. - *Zeptám se ho, zda má dnes čas.*

Ich weiß nicht, **ob** er hingegangen ist. - *Nevím, zda tam šel.*

11. Měně frekventované důvodové spojky **um so mehr als** / **um so weniger als**:

um so mehr als - tím spíše, že ↑

Er geht oft ins Kino, **um so mehr als** er kein Videogerät zu Hause hat. - *Chodí do kina často tím spíše, že nemá doma video.*

um so weniger als - tím spíše, že ↓ (o to méně, že)

Sie besucht ihre Eltern selten, **um so weniger als** sie keine Zeit hat. - *Navštěvuje svoje rodiče zřídka tím spíše, že nemá čas.*

Párové (vícečlenné spojky)

sondern - nicht nur
nejen - nýbrž i

sowohl - als auch
jak - tak

entweder - oder
buď - (a)nebo

weder - noch
ani - ani

einerseits - andererseits
na jedné straně - na druhé straně

teils - teils
z části - z části

ob - oder
ať - nebo

je - um so
čím - tím

sondern - nicht nur - nejen - nýbrž i (ale i)

Sie hat **nicht nur** ein Hochschulstudium abgeschlossen, **sondern** sie hat **auch** promoviert. - *Dokončila nejen studium na VŠ, ale udělala i doktorát.*

Wir kaufen **nicht nur** Bücher, **sondern** wir sind **auch** an Schallplatten interessiert. - *Kupujeme nejen knihy, ale máme zájem i o gramofonové desky.*

Ich habe sie **nicht nur** gern, **sondern** ich will sie **auch** zur Frau nehmen. - *Mám ji nejen rád, ale chci si ji vzít i za ženu.*

V obou větách následuje přímý pořádek větných členů.

sowohl - als auch - jak - tak

Er ist **sowohl** Arzt **als auch** Künstler. - *Je jak lékařem tak umělcem.*

Seine Arbeit ist **sowohl** wissenschaftlich neu **als auch** verständlich. - *Jeho práce je jak vědecky nová tak i srozumitelná.*

Wir waren **sowohl** am Meer **als auch** in den Bergen. - *Byli jsme jak u moře tak i na horách.*

U spojky " sowohl " následuje přímý pořádek větných členů, po spojce " als auch " nepřímý pořádek větných členů.

entweder - oder - buď - anebo

Entweder gehen wir ins Kino, **oder** wir besuchen unsere Freunde. - *Buď půjdeme do kina nebo navštívíme naše přátele.*

Entweder wir gehen ins Kino, **oder** wir besuchen unsere Freunde.

Po spojce " entweder " může být přímý i nepřímý pořádek větných členů, po spojce " oder " vždy přímý.

weder - noch - ani - ani

Er war **weder** zu Hause, **noch** hat er im Garten gearbeitet. - *Nebyl ani doma, ani nepracoval na zahradě.*

Ich habe ihn **weder** besucht, **noch** habe ich ihm geschrieben. - *Ani jsem ho nenavštívil, ani jsme mu nenapsal.*

U spojky "weder" je přímý pořádek slov, po spojce "noch" následuje nepřímý pořádek slov.

einerseits - andererseits - na jedné straně - na druhé straně

Einerseits bringen solche Geschäfte Gewinn, **andererseits** ist die Produktion aufwendiger. - *Na jedné straně přinášejí takové obchody zisk, na druhé straně je výroba nákladnější.*

Einerseits hast du Recht, **andererseits** müssen wir ihm gegenüber nachsichtig sein. - *Na jedné straně máš pravdu, na druhé straně k němu musíme být shovívaví.*

V obou větách následuje nepřímý pořádek větných členů.

teils - teils - z části - z části

Teils ging es um Neuheiten im Bereich der Metallverarbeitung, **teils** waren Erfindungen im Maschinenbaubereich zu sehen. - *Z části se jednalo o novinky v oblasti zpracování kovů, a z části byly k vidění vynálezy v oblasti strojírenství.*

V obou větách následuje nepřímý pořádek větných členů.

ob - oder - ať - nebo

Ob es dir gefällt **oder** nicht, du wirst die Aufgaben machen und fertig. - *Ať se ti to líbí nebo ne, budeš domácí úkoly dělat a hotovo.*

V obou větách následuje nepřímý pořádek větných členů.

je - um so / desto - čím - tím

Je älter er wurde, **um so** mehr Verstand hatte er. - *Čím byl starší, tím více rozumu měl.*

Je öfter er übte, **um so** besser konnte er spielen. - *Čím častěji cvičil, tím lépe uměl hrát.*

Je länger er sich das Bild anschaute, **desto** mehr gefiel es ihm. - *Čím déle si obraz prohlížel, tím více se mu líbil.*

V obou větách použijeme 2. stupeň přídavného jména nebo příslovce.